

Atatürk Üniversitesi

Doğu Coğrafya Dergisi

Temmuz - 2017
Yıl: 22 Sayı: 38

***Eastern
Geographical Review***

*July – 2017
Volume: 22 Numbers: 38*

38

ERZURUM-2017

(YAŞLI, MUTLU, HUZURLU İL) SİNOP'UN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

The Province of the Old, Happy and Peaceful People: Sinop and Its
Population Characteristics

Yrd. Doç. Dr. Mutlu KAYA¹

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ^{..}

Özet

Kuzey Anadolu'da Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Sinop; dağlık ve engebeli yapısı, kalkınmayı güçleştiren kısıtlı ekonomik imkânları, iç ve dış pazarlara erişimi engelleyen zorlu ulaşım şartları ve diğer nedenlerle Türkiye'nin en fazla göç veren illerinden biridir. TÜİK tarafından yayınlanan bazı çalışmalarda ise Sinop Türkiye'nin yaşlı, mutlu ve huzurlu illeri arasında ön sıralarda yer almaktadır. Araştırmada aynı kurum tarafından yayınlanan verilerden nasıl böyle iki farklı sonuç çıktığı araştırılmış, Sinop il genelinde mekânsal analiz yöntemi ile bu çelişkili sonucun nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmuştur.

Sinop'ta iş imkânlarının yetersizliği genç nüfusu il dışına göçe teşvik ederken, bu durum il genelinde yaşlı nüfus oranının artmasında etkili olmaktadır. Yayınlanan son istatistiklerde Sinop'ta çoğunluğunu emeklilerin oluşturduğu yaşlı nüfus % 18,1'lik oranla Türkiye genelinde ilk sırada yer almıştır. Diğer yandan çalışma çağındaki nüfusun yine göçlerle sürekli il dışına gitmesi Sinop il genelinde işsizlik rakamlarının da çok düşük çıkmasına neden olmaktadır. Bu iki husus bir arada değerlendirildiğinde, bunlara bir de özellikle il merkezi Sinop'un; temiz havası, denizi, ormanı, küçük ve sakin şehir hayatı eklendiğinde, bu kez Sinop, yine TÜİK verilerine göre, % 77,7 oranla Türkiye'de insanların en mutlu olduğu il olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başta geçim sıkıntısı ve ek gelir ihtiyacı olmak üzere, çeşitli sebeplerle il

¹ Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Turizm Fakültesi, mutlukaya61@gmail.com

^{..} Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, cyilmaz@omu.edu.tr

dışına olan göçlerin bugün ulaştığı boyuta bakıldığında Sinop'un mutlu ve huzurlu olmasına imkân yoktur. Hal böyleyken, başka kriterler kullanılarak ilin mutlu ve huzurlu olduğu sonucu çıkartmak istatistiki verilerle mümkün olsa da, il genelinde yapılan mekânsal analizler TÜİK'in verileri ve bunlardan çıkan sonuçlarla örtüşmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Sinop, Mutlu Şehir, Yaşlı nüfus.

Abstract

Located at the West of the Black Sea Region in the North Anatolia, Sinop is one of the cities that leads migration to other cities with its mountainous structure, restricted economic facilities and difficultness of transportation which blocks the access to local and foreign markets. The studies conducted by TÜİK has shown that Sinop is at the top among the oldest and most peaceful cities in Turkey. The two different results from this studies have been further investigated and these contradictory cause and effects are emphasized by spatial analysis throughout Sinop.

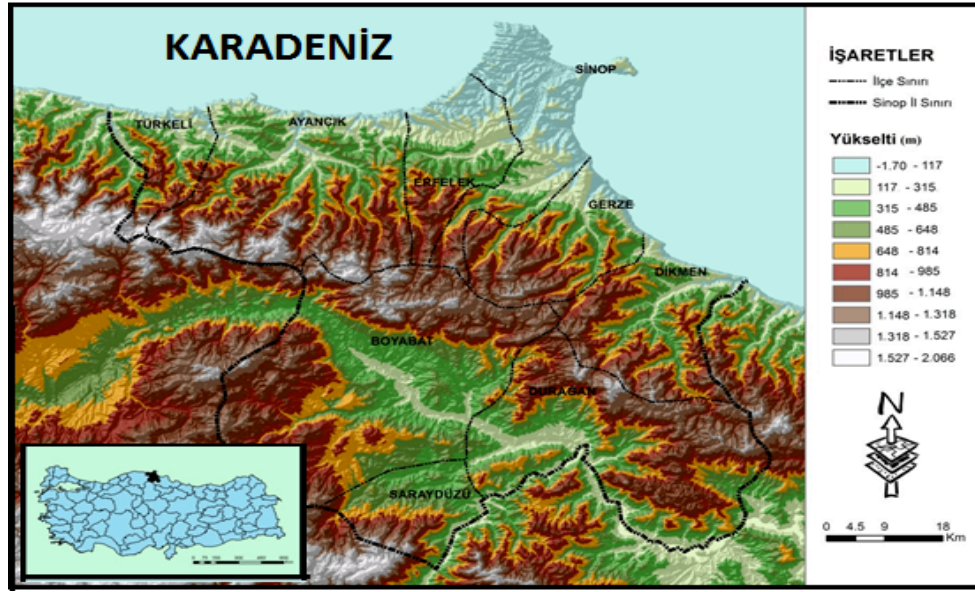
The insufficiency of job facilities in Sinop leads young population to immigrate to other cities and this situation brings about the increase of old population in the city. According to recent statistics the population rate of the old, retired people in Sinop is the highest in Turkey by 18,1%. On the other hand the migration of the employee-age to other cities has also caused the increase of the unemployment rate in Sinop. Thus evaluating these two circumstances and considering the facts as fresh air, sea and forest areas and small cozy life of the city center especially, it can be said that Sinop is the happiest and most peaceful city in Turkey by 77% by TÜİK data's.

To sum up, looking at the immigration rates caused by the struggle of living and the low incomes it cannot be said that Sinop is the most peaceful and happiest city in Turkey. Nevertheless saying that the city is the most peaceful one considering another criteria's can be possible; yet spatial analysis, data of TÜİK and the parallel results has not been overlapped.

Keywords: Turkey, Sinop, Peaceful City, Old population

1. Giriş

Sinop ili, Türkiye'nin kuzeyinde Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alır. 5792 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin yaklaşık % 0,75'ini oluşturan il toprakları dağlık ve engebeli yapısı ile dikkati çeker (*Harita 1*).

Harita 1. Sinop ili lokasyon haritası.

Sinop, mevcut ekonomik durum itibariyle tarım, hayvancılık ve ormancılık faaliyetlerinin ön planda olduğu, sanayinin yeterince gelişmediği, bütün bunlara bağlı olarak verdiği iç ve dış göçler sonucu toplam nüfusunun yaklaşık iki katının sınırları dışında yaşadığı bir ildir. Bütün bunlara karşılık Sinop günümüzde geri kalmışlığını doğal zenginliklerine bağlı deniz ve doğa turizmi ile telafi etmeye çalışan ve hizmet sektörü ile ayakta kalmaya çalışan bir ildir (Kaya, 2015). İl ve ilçe merkezlerinde hizmet sektörü ve küçük çaplı ticari faaliyetler dışında yaklaşık 93.161 hektar alanda yapılan tarımsal faaliyetler, kestane üretimi, arıcılık ve balıkçılık da diğer geçim kaynaklarını oluşturur.

Sinop'un Karadeniz'in en güvenli doğal limanına sahip olmasına karşılık, iç kesimlerle ulaşım imkânlarının güçlüğü özellikle il merkezi ve yakın çevresinde sanayi ve ticaretin gelişimi üzerine olumsuz etki yapmıştır. Belli başlı sanayi kuruluşları; yerel doğal kaynakları kullanarak üretim yapan orman ürünleri, toprak ve gıda sanayi tesisleridir. Sinop, Devlet tarafından sanayi sektörünü geliştirmek amacıyla 16/07/2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15199 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" kapsamında desteklenecek iller arasında 4. Bölgede yer almaktadır.

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Sinop'a yatırım yapan yatırımcı; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi ve yatırım yeri tahsisı gibi önemli avantajlara sahiptir (www.sinop.gov.tr/ekonomi).

İktisat tarihi açısından Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren sanayileşme çabası içinde olmakla birlikte bu durum Sinop'u gerçek anlamda ileri götürecek boyutlara hiçbir zaman ulaşmamıştır. Demiryollarının uzağında kalması, karayolu ulaşımının da uzun yıllar ihmal edilmesi Sinop'u geçmişten günümüze doğal limanı ile baş başa bırakmış, zaman içinde hinterlandından kaynaklanan problemler ve denizyolu ulaşımının da gerilemesi ile Sinop önemli bir gelişme gösterememiş, nüfusunu muhafaza edecek istihdam ve buna katkı sağlayacak olan kalkınma başarısını gösterememiştir.

Fakat özellikle Sinop şehri, deniz kıyısında yer alması ve doğal bir limana sahip olması avantajıyla il genelinde var olan zengin orman örtüsünden hammadde olarak faydalanmak üzere kurulan Kibrit Fabrikası vesilesiyle Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayi ile tanışan ilk illerimizden biridir. Bu fabrikanın kısa sürede atıl kalması, buna karşılık girişimcilerin aynı sahada başka arayışlara girmesi ile bu kez Ayancık'ta orman ürünlerine dayalı büyük bir sanayi tesisi kurulmuştur. ZİNGAL (Zindan ve Çangal Türk Anonim Şirketi) adıyla faaliyete geçen bu tesis, kurulduğu dönemde Avrupa'nın kendi alanında en büyük tesislerinden biri olması yanında Türkiye'nin ilk yabancı sermayeli şirketlerinden biri olma özelliğine de sahiptir (Yılmaz, 2004).

Bu tesislerden Sinop Kibrit Fabrikası, kurulumundan kısa bir süre sonra (1928 yılında) üretimine son vererek İstanbul'a taşınmıştır. Ona hammadde sağlamak için kurulan ve sonrasında yaşadığı dönüşümle Türkiye'nin en büyük kereste fabrikası olan ZİNGAL ise 1945 yılında devletleştirildikten sonra 1990'lı yıllara kadar faaliyete devam etmiş, fakat 1996 yılında özelleşmiş sonrasında da faaliyetine son vermiştir (Yılmaz, 2012). Bunların yanında, il merkezinde 1952-1992 yılları arasında faaliyette bulunan Amerikan Radar Üssü şehrin ekonomik hayatında büyük rol oynamıştır. 1950'li yılların sonlarında ilk kurulduğu günden itibaren ekonominin canlanmasına katkıda bulunan Radar Üssü 1980'lere kadar Sinop şehir ekonomisinde önemli rol oynamıştır. Bu üs 1990'lı yıllarda dünyadaki konjonktürel gelişmelere paralel olarak zamanla eski önemini kaybetmiş, nihayet Sovyetler Birliği'nin dağılması, bu arada da uzayda uyduların devreye girmesi ile yer istasyonlarına ihtiyacın azalması gibi sebeplerle ABD tarafından kapatılmış ve Sinop ekonomisinden çıkmıştır. 1980'li yıllarda kurulan ŞİŞECAM ve SÖK-SA gibi yerli sanayi tesislerinin de faaliyetlerini devam ettiremeyip kapatılmasıyla Sinop, işsizlik ve buna bağlı geçim sıkıntısı vd. faktörlerin itici etkisi ile Türkiye'de en fazla iç ve dış göç veren iller arasına girmiştir.

İşsizlik ve diğer sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi ile özellikle kırsal kesimden büyük oranda göç veren ilin merkezini oluşturan Sinop şehri de 2016 yılsonu itibarıyla 41.386 nüfus ile Türkiye'nin en az nüfusa sahip vilayet merkezlerinden biridir.

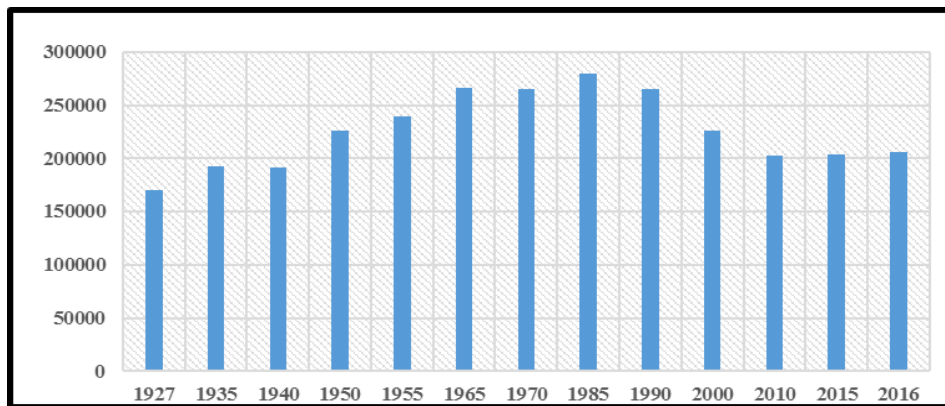
Bütün bu olumsuz gibi görünen özelliklerine karşılık Sinop ili TÜİK tarafından yapılan ve yayınlanan bazı çalışmalarda “en yaşlı il”, “en huzurlu il”, “en mutlu il” sıralamalarında üst sıralarda yer almaktadır. Bu çalışmada Sinop’un nüfus özellikleri ana başlıklar altında tarihsel gelişim süreci de dikkate alınarak incelenmiş, hızla nüfus kaybeden ve Türkiye’de mevcut nüfusa oranla en fazla göç veren illerin başında gelen Sinop’un nasıl “yaşlı, mutlu ve huzurlu” olduğu, bu tanımlamaların Sinop için gerçeği yansıtıp yansıtmadığı sorularına cevap aranmıştır.

2. Sinop İlinin Başlıca Nüfus Özellikleri

2.1. Nüfus miktarı ve gelişim süreci

Bir ülkenin veya bir toplumun varlığını sürdürebilmesi için belli sayıda nüfusa sahip olması gerekir. Bu nüfusun sahip olduğu çeşitli özellikler ise o ülkenin veya toplumun gelişmişliği veya geri kalmışlığı üzerinde etkin rol oynar. Ülke, bölge, il gibi sınırları belli bir alanda nüfusun geçmişten günümüze izlediği gelişim seyri, dağılışı düzeni, sosyal ve ekonomik yapısı gibi hususlar bu açıdan çok önemlidir. Nüfus miktarı ve onun çeşitli özelliklerinin bilinmesi bugünü anlamaya yardım edeceği gibi, gelecekle ilgili plânlamalar yapmayı da kolaylaştıracaktır (Yılmaz, 2005).

2016 yılı ADNKS verilerine göre Sinop il nüfusu 205.478’dir. Bu nüfus miktarı ile Sinop ülkemizde bulunan 81 il arasında 72. sırada yer almaktadır. Cumhuriyetin ilanını takiben 1927 yılında yapılan nüfus sayımına göre Türkiye nüfusu 13.648.270 olarak tespit edilirken, Sinop ilinin nüfusu da 170.624 olarak belirlenmiş ve Sinop ili nüfus büyüklüğü açısından 63 il arasında 38. sırada yer almıştır. Aradan geçen 89 yılda Türkiye nüfusu yaklaşık 6 kat artarken, Sinop nüfusu sadece 1,2 kat (33.509) artış göstermiştir. 1927 yılında Sinop ili ülke nüfusu içinde % 1,2’lik bir paya sahipken, bu oran 2000 yılında % 0,3’e, 2016 yılında da % 0,25’e kadar gerilemiştir (*Grafik 1*).

Grafik 1. Sinop ili nüfus artış grafiği (1927-2016).

2.2. Nüfus Artış Hızı

Türkiye’de ilk modern nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılından günümüze Sinop ilinin nüfus artış hızında yükselme ve alçalmalar görülmektedir. Nüfus artışının en fazla olduğu dönem % 18,9 ile 1945-1950 dönemidir. Bu dönemde II. Dünya Savaşı sonrasında insanların huzur ortamı bulması büyük rol oynamıştır. En düşük nüfus artış hızı ise % -16,6 ile 1990-2000 dönemindedir. Bu dönem Türkiye’nin genelinde olduğu gibi Sinop’ta da göçün en yoğun yaşandığı yıllardır. Amerikan Radar Üssü, Ayancık Kereste Fabrikası ve Şişecam gibi sanayi tesislerinin de kapanması bu döneme isabet ettiği için önemli oranda göç verilmiş bu da nüfusu azaltmıştır. Son dönemde nüfus artış hızındaki azalma devam etmiş, artış hızı sadece 2012-2013 döneminde Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır (Tablo 1). Özellikle 2013 yılından sonra nüfus artış hızı sıfırın altına inerek eksi değerlerde seyretmiş yani Sinop nüfusu azalmıştır. Sinop’ta kilometrekareye düşen kişi sayısı 1927 yılında yaklaşık 30 kişi iken, 2000 yılında 39 kişiye yükselmiş, 2016 yılında 35 kişiye düşmüştür.

Tablo 1. Sinop ili nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu (2009-2016)

İl	Yıllık nüfus artış hızı (%)							Nüfus yoğunluğu							
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Türkiye	15,9	13,5	12	13,7	13,3	13,4	13,5	94	96	97	98	100	101	102	104
Sinop	8,0	1,2	-8,5	16,3	-0,2	-1,9	6,6	35	35	35	35	35	35	35	35

Kaynak: TÜİK

2.3. Kent ve Kır Nüfusu

1927 yılında Sinop ilinde yaklaşık % 8 olan şehir nüfusu, 1940 yılından sonra sürekli bir artış göstererek, 2010 yılında % 52,9’a ulaşarak kır nüfusunu geçmiştir. 2016 yılında bu oran artmaya devam ederek % 58 seviyesine ulaşmıştır. Sinop ilinde kır nüfusunun tarihsel gelişim seyrine bakıldığında ise Türkiye genelinden bazı farklarla ayrıldığı görülmektedir. Örneğin 1927 sayımında Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak % 25’i şehirde, % 75’i ise kırdan yaşarken bu oranlar Sinop’ta şehir % 7,8 kır ise % 92,2 şeklindedir. 2000 yılına kadar her dönemde kır nüfusu şehirden fazlayken, 2010 yılında şehir nüfusu kır nüfusunun önüne geçmiştir (Tablo 2). Bu dengenin değişmesine göç faaliyetine katılanların büyük oranda kır kökenli olması büyük etkide bulunmuştur. Diğer bir deyişle kır nüfusu ile şehir dengesi arasındaki değişim şehir nüfusunun artmasından ziyade kır nüfusunun azalmasıyla ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Sinop ili kıır ve şehir nüfusunun yıllara göre değışimi (1927-2016)

Yıl	Şehir		Kır		Toplam
	Toplam	%	Toplam	%	
1927*	13.440	7,8	157.184	92,2	170.624
1935*	14.683	7,6	177.620	92,4	192.303
1940*	14.411	7,5	176.433	92,5	190.844
1945*	15.815	7,7	189.461	92,3	205.276
1950*	18.067	8,0	207.554	92,0	225.621
1955*	21.736	9,1	217.291	90,9	239.027
1960*	30.381	12,1	219.349	87,9	249.730
1965*	38.068	14,3	228.001	85,7	266.069
1970*	46.382	17,4	219.273	82,6	265.655
1975*	53.839	20,1	213.766	79,9	267.605
1980*	57.443	20,8	218.799	79,2	276.242
1985*	70.543	25,1	209.597	74,9	280.140
1990*	86.314	32,5	178.839	67,5	265.153
2000*	101.285	44,9	124.289	55,1	225.574
2010**	107.275	52,9	95.465	47,1	202.740
2015**	115.114	56,4	89.019	43,6	204.133
2016**	119.258	58	86.220	42	205.478

Kaynak: *DİE, **TÜİK

İnsanlar göç ederken doğrudan büyükşehirleri tercih etmemiş öncelikli olarak en yakınlarındaki merkeze yönelmişlerdir. Bu merkezlerde kabul edebileceğinden daha fazla bir nüfus ortaya çıktığında, göç edilen bu merkezlerden de dışarı göçler artmıştır (Kaya, 2011). Sinop'ta il ve ilçe merkezlerinden göç edenlerin yerini kırsaldan devam eden göçe katılanlar doldurduğu için kırsal nüfus devamlı azalırken ilçe merkezlerinin ve il merkezinin nüfusu artmaya devam etmiştir.

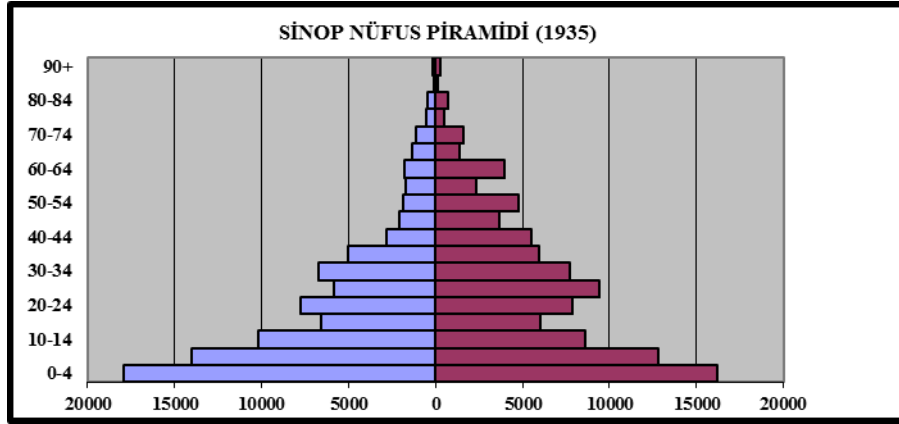
2.4.Nüfusun Yaş Yapısı

Nüfusun herhangi bir mekânda değışen özelliklerinden biri de yaş yapısıdır. Belirli bir alandaki nüfusun miktarı yanında, onun çeşitli yaş guruplarına göre durumu ve özellikle çalışabilir ya da faal nüfus olarak adlandırılan 15–64 yaş arasındaki nüfus miktarları, iş gücü kapasitesi, gıda ve çeşitli hizmetlere olan ihtiyaç, aile tipleri, ölüm ve doğum oranları ve nihayet göçler bakımından önem taşımaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2009:266).

Nüfus piramitleri, nüfusun yaş yapısı, göçler, doğum ve ölümler ile ilgili bilgiler verir. Sinop ilinin 1935 yılı nüfus piramidinin en önemli özelliğı, çocuk yaştaki (0-14 yaş) nüfusun fazla olmasıdır. Bu durum doğurganlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında Kurtuluş Savaşı sonrası kurulan ve genç nüfusunun büyük kısmını savaşlarda kaybetmiş Cumhuriyetin nüfus profilini yansıtan bir piramittir. Yine orta yaş grubunda kadın nüfus erkek nüfusa göre daha fazladır. 1935

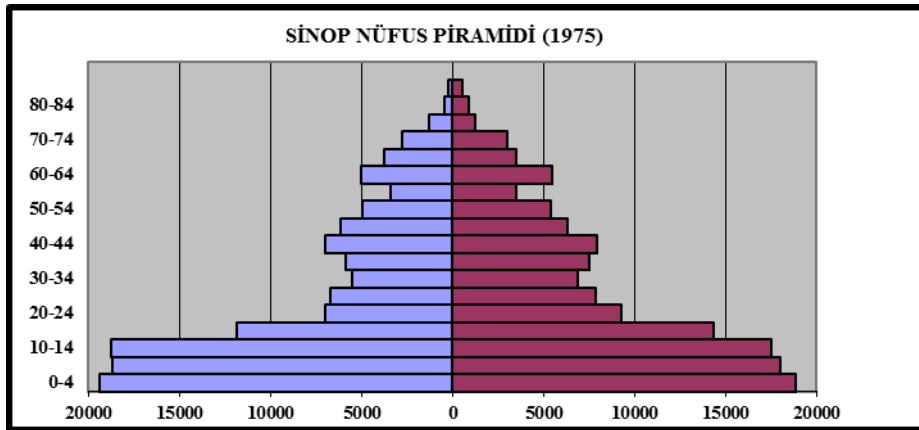
(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

yılı nüfus piramidi doğurganlık ve ölümlülüğün yüksek olduğu yaş yapısını yansıtmaktadır (Grafik 2).

Grafik 2. Sinop ili 1935 yılı nüfus piramidi

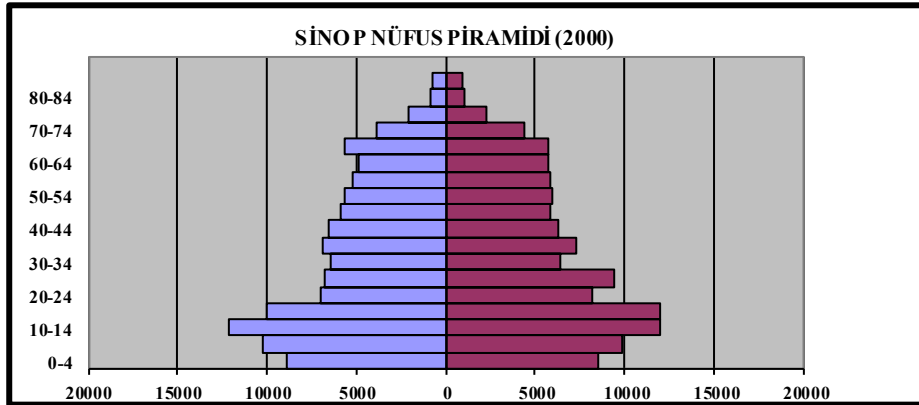
1975 yılı nüfus piramidi gelişmişlik seviyesinin arttığını işaret etse de yine yüksek doğum ve ölüm oranının hâkim olduğu bir piramittir. Ortalama yaşam süresi ve yaşlı nüfus oranı artmıştır. Fakat hala yüksek doğum ve ölüm oranı hâkimdir (Grafik 3).

Grafik 3. Sinop ili 1975 yılı nüfus piramidi

Sinop ilinin 2000 yılındaki nüfus piramidi 1975 yılının piramidine göre çok farklı bir yapı sergilemektedir. 2000 yılındaki piramidin en önemli özelliği, 15 yaşından küçük kuşaklarda yaş küçüldükçe o kuşakların nüfusunun azalmasıdır. Bu tip nüfus piramidi, doğum sayısının azaldığı durumlarda görülür. 2000 yılındaki nüfus piramidinin bir diğer önemli özelliği de, ölüm oranındaki azalmaya bağlı olarak 2000 yılında ileri yaşların

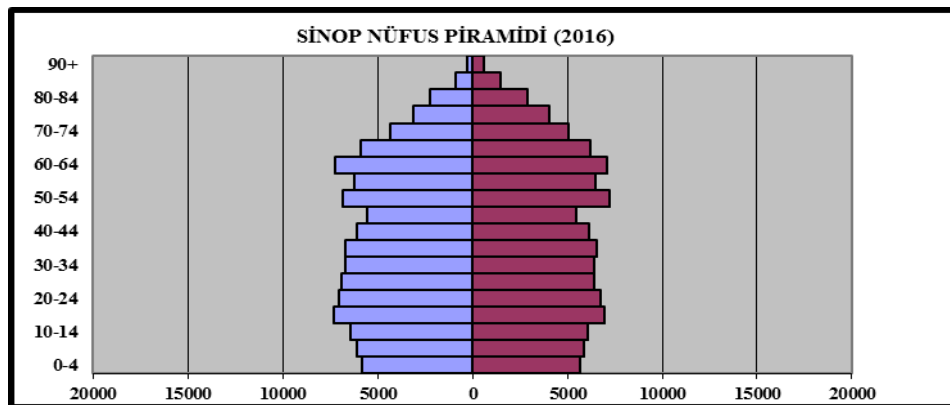
nüfusundaki azalmanın 1975 yılındakinden oldukça yavaş olmasıdır. Genel olarak, 2000 yılındaki nüfus piramidi gelişmiş ülkelerin piramidine benzer yapıdadır. (Grafik 4).

Grafik 4. Sinop ili 2000 yılı nüfus piramidi

2016 yılına gelindiğinde Sinop nüfusu tamamen durağan bir yapıya bürünmüştür. Piramidin tabanındaki daralma belirginleşmiş nüfus artışı oldukça azalmıştır. Doğurganlık oranı azalmış, yaşlı nüfus artmış, ortalama yaşam süresi ise uzamıştır. Düşük doğum ve düşük ölüm oranının hâkim olduğu tam bir gelişmiş ülke profili haline gelmiştir (Grafik 5).

2016 yılı yaş yapısını gösteren piramide göre Sinop'ta, 0–14 yaş grubu nüfusun % 17,5'ini, 15–64 yaş grubu % 64,4'ünü, 65 ve üstü yaş grubu ise % 18,1'ini meydana getirmektedir. Bu oranlar ile aynı yıla ait Türkiye ortalamaları (0-14: % 23,7; 15-64: % 68; 65 ve üzeri: % 8,3) karşılaştırıldığında özellikle 0-14 ve 65 yaş üzeri nüfuslarda önemli bir fark ortaya çıkmaktadır.

Grafik 5. Sinop ili 2016 yılı nüfus piramidi

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Nüfusun medyan yaşı, 1970 yılından sonra sürekli yükselmiştir. 2000 yılında Sinop ilindeki hem kadınların hem de erkeklerin medyan yaşı 30 iken (DİE, 1975), 2007 yılında erkekler için 33,4 kadınlar için 35,5 olmuş, 2016 yılında ise erkekler için 38,4 kadınlar için 40,8 seviyesine yükselmiştir. Her ikisi de Türkiye ortalamasının üstünde ortanca yaşlardır. Yine TÜİK tahminlerine göre 2023 yılında Sinop'ta erkekler için ortanca yaş 43, kadınlar için 45,9 olacak, yani Sinop nüfusu yaşlanmaya devam edecektir (Tablo 3).

Tablo 3. Sinop ili cinsiyete göre ortanca yaş.

İl	2007			2016			2023		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	28,3	27,7	28,8	31,4	30,8	32,0	34,0	33,3	34,6
Sinop	34,4	33,4	35,5	39,6	38,4	40,8	44,4	43,0	45,9

Kaynak: TÜİK

2.5. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Sinop'ta büyük oranda kırsaldan ilçe merkezlerine ve il merkezine, sonrasında büyük kentlere doğru, dönem dönem de yurtdışına, il toplam nüfusu ile karşılaştırıldığında önemli sayılabilecek oranda göç akımları meydana gelmiştir. Bu göç akımları nüfusun cinsiyet yapısında önemli değişikliklere sebep olmuştur.

Sinop ilinde 1927 yılından 2015 yılına kadar il genelinde her dönemde kadın nüfus erkek nüfustan fazla olmuştur. Şehir nüfusunda ise genel olarak kadın – erkek nüfusunda 1960 yılındaki bariz kadın üstünlüğü dışında bir denge göze çarpmaktadır (Tablo 4). Bu dönemde yurtdışına yaşanan ve sadece erkelerin katıldığı yoğun göç etkili olmuştur. Diğer dönemlerde zaman zaman kadın, zaman zaman da erkek nüfus öne çıkmaktadır. 2000 sonrası dönemde şehir nüfusunda kadın nüfus erkek nüfusun önüne geçmiştir. Kırsal nüfusunda ise her dönem bariz bir şekilde kadın nüfus erkek nüfustan fazladır. Bu durumda göçe katılan nüfusun daha çok erkeklerden oluşması etkili olmuştur.

Tablo 4. Sinop il nüfusunun cinsiyete ve yerleşim yerine göre dağılışı (1927-2015)

Yıl	Şehir			Kır			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
1927*	6.886	6.554	13.440	71.695	85.489	157.184	78.581	92.043	170.624
1935*	7.484	7.199	14.683	83.284	94.336	177.620	90.768	101.535	192.303
1940*	7.082	7.329	14.411	81.718	94.715	176.433	88.800	102.044	190.844
1945*	8.235	7.580	15.815	90.523	98.938	189.461	98.758	106.518	205.276
1950*	9.575	8.492	18.067	98.677	108.877	207.554	108.252	117.369	225.621
1955*	11.720	10.016	21.736	102.793	114.498	217.291	114.513	124.514	239.027
1960*	1.645	13.923	30.381	105.151	114.198	219.349	121.609	128.121	249.730
1965*	20.273	17.795	38.068	108.557	119.444	228.001	128.830	137.239	266.069
1970*	24.282	22.100	46.382	103.717	115.556	219.273	127.999	137.656	265.655
1975*	28.155	25.684	53.839	101.292	112.474	213.766	129.447	138.158	267.605

1980*	29.664	27.779	57.443	103.728	115.071	218.799	133.392	142.850	276.242
1985*	35.459	35.084	70.543	97.744	111.853	209.597	133.203	146.937	280.140
1990*	43.619	42.695	86.314	82.586	96.253	178.839	126.205	138.948	265.153
2000*	51.003	50.282	101.285	58.663	65.626	124.289	109.666	115.908	225.574
2010**	53.152	54.123	107.275	46.995	48.470	95.465	100.147	102.593	202.740
2015**	56.608	58.506	115.114	44.531	44.488	89.019	101.139	102.994	204.133
2016**	58.638	60.620	119.258	43.271	42.949	86.220	101.909	103.569	205.478

Kaynak: *DİE, **TÜİK

2.6. Bağımlı nüfus

15 yaşın altında, 64 yaşın da üstünde kalan nüfusa bağımlı nüfus adı verilir. Bu nüfusun ihtiyaçları aktif nüfus (15–64) tarafından karşılanır. Bağımlı nüfusun oranının yüksek olması çalışan nüfusun üzerindeki yükü ağırlaştırmaktadır. Çünkü bu durumda çalışanlar, kendi ihtiyaçları dışında ekonomik anlamda katkısı olmayan büyük bir nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Sinop, Türkiye’de yaş bağımlılık dağılımına bakıldığında yaşlı nüfusun en fazla olduğu ildir. 2010-2016 yılları arası nüfus dağılımında Türkiye ortalamasına göre genç nüfustaki düşüklük yaşlı nüfustaki ise fazlalık açıkça göze çarpmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Sinop ili yaş bağımlılık oranı (2010-2016)

Yıl		Yaş grubu			Toplam yaş bağımlılık oranı	Genç	Yaşlı
		0-14	15-64	65 +			
					%	%	%
2016	Toplam	18.925.782	54.237.586	6.651.503	47,2	34,9	12,3
	Sinop	36.000	132.299	37.179	55,3	27,2	28,1
2015	Toplam	18.886.220	53.359.594	6.495.239	47,6	35,4	12,2
	Sinop	36.465	130.807	36.861	56,1	27,9	28,2
2014	Toplam	18.862.430	52.640.512	6.192.962	47,6	35,8	11,8
	Sinop	36.719	131.887	35.920	55,1	27,8	27,2
2013	Toplam	18.849.814	51.926.356	5.891.694	47,6	36,3	11,3
	Sinop	37.873	132.540	34.155	54,3	28,6	25,8
2012	Toplam	18.886.575	50.346.979	5.490.715	48,4	37,5	10,9
	Sinop	38.376	130.036	32.899	54,8	29,5	25,3
2011	Toplam	18.886.575	50.346.979	5.490.715	48,4	37,5	10,9
	Sinop	39.622	131.001	32.404	55	30,2	24,7
2010	Toplam	18.878.582	49.516.670	5.327.736	48,9	38,1	10,8
	Sinop	40.536	130.322	31.882	55,6	31,1	24,5

Kaynak: TÜİK

Sinop’ta en az bir yaşlı bulunan hane sayısı % 39,3’tür. Bu oran Türkiye ortalamasının iki katına yaklaşmaktadır. Diğer bir deyişle Sinop ilinde evlerin 1/3’ünden fazlasında en az bir yaşlı bulunmaktadır. Tek başına yaşayan yaşlıların oranı da % 11,1 ile tüm tek kişilik hanelerin yarısını oluşturmaktadır (Tablo 6).

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Tablo 6. Sinop ili en az bir yaşlı bulunan hane halkı ve tek kişilik yaşlı hane halkı oranları (2016).

	Türkiye (%)	Sinop (%)
En az bir yaşlı bulunan hane halklarının toplam hane halkı içindeki oranı	22,5	39,3
Tek kişilik yaşlı hane halklarının toplam hane halkı içindeki oranı	5,4	11,1
Tek kişilik yaşlı hane halklarının toplam tek kişilik hane halkı içindeki oranı	36	50,9

Kaynak: TÜİK

Sinop ilinde yaşlıların nüfus içindeki oranına bakıldığında ise gerek toplamda gerekse erkek ve kadın yaşlı nüfus oranlarında Türkiye ortalamasının çok üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Cinsiyete göre yaşlı nüfus ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (2016).

	Yaşlı nüfus			Yaşlı nüfusun toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	6.651.503	2.919.392	3.732.111	8,3	7,3	9,4
Sinop	37.179	16.834	20.345	18,1	16,5	19,6

Kaynak: TÜİK

Sinop'ta yaşlılara yönelik işletme ve tesisler yer almakta emekliler ve yaşlılar bir araya gelerek bu alanlarda vakit geçirmektedir (Fotoğraf 1-2). Yerel yönetimler de bu çalışmalara destek vermektedir.

Fotoğraf 1. Sinop il merkezinde Yaşlılar Lokali.

Fotoğraf 2. Ayancık ilçe merkezinde Emekliler Derneği Lokali.

2.7. Eğitim Durumu

Sinop ilinin eğitim durumunu gösteren 2013 ve 2015 yılı istatistikleri karşılaştırıldığında eğitim oranının gittikçe yükseldiği görülse de en büyük gelişme okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ile ortaokul veya dengi meslek ortaokulu bitirenler grubunda yaşanmıştır. Bu oranlar yine uzun zaman önce işçi olarak gurbete çıkıp emekliliklerinde memleketlerine dönen yaşlı nüfusla açıklanabilir (Tablo 8).

2015 yılında en yüksek grubu ilkokul mezunları (% 35,4) oluşturmakta bu grubu lise mezunları (% 15,3) takip etmektedir (*Tablo 8*). Büyük oranda kamu sektöründe istihdam edilenlerin oluşturduğu yüksekokul ve fakülte mezunlarının oranı ise % 10,2'dir.

Yüksek lisans ve doktora mezunlarının toplamı % 0,7'lik bir bölümü oluşturmaktadır. Sinop Üniversitesi'nin hızla geliştiğini göz önüne alırsak bu oranın önümüzdeki süreçte artacağı kesindir. Sinop Merkez üniversite eğitimi açısından da önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Tablo 8. Sinop ili bitirilen eğitim düzeyine göre nüfus (6 ve daha yukarı yaştaki nüfus).

	2013		2015	
	Nüfus	%	Nüfus	%
Bilinmeyen	3.002	1,8	1.399	0,7
Okuma yazma bilmeyen	10.036	6	9.557	5,1
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	14.868	8,9	23.042	12,2
İlkokul	57.650	34,7	66.912	35,4
İlköğretim	31.777	19,2	24.225	12,8
Ortaokul veya dengi meslek ortaokul	6.755	4	16.299	8,6
Lise ve dengi meslek okulu	25.395	15,3	27.018	14,3
Yüksekokul veya fakülte	15.944	9,6	19.350	10,2
Yüksek lisans (5 ve 6 yıllık fakülteler dâhil)	703	0,4	851	0,5
Doktora	218	0,1	282	0,2
Toplam	166.348	100	188.935	100

Kaynak: TÜİK

2.8. Nüfusun İstihdam Yapısı

Sinop ilinde işgücüne katılma oranı 1980-2000 döneminde azalma eğilimi göstermiştir. Erkek nüfusun işgücüne katılma oranı, kadın nüfusun işgücüne katılma oranından daha yüksektir. İki cinsiyetin işgücüne katılma oranındaki bu fark, dönemin ilk yarısında artma eğiliminde iken son on yılda azalma eğilimi göstermiştir. 1980 yılında erkeklerin işgücüne katılma oranı % 83,3 iken, 2000 yılında bu oran % 70,1'e düşmüştür. Buna karşılık aynı dönemde kadınlarda işgücüne katılma oranı % 68,9'dan % 53,9'a düşmüştür (DİE, 2000).

Sinop ilinde istihdam edilenlerin sayısında, 1980-2000 döneminde azalma görülmektedir. Bu dönemde istihdam edilen nüfusun yıllık artış hızı %o -14,1'dir. İstihdam edilen nüfusta görülen artış hızı cinsiyete göre değişmektedir. İstihdam edilen erkek nüfusun yıllık artış hızı %o -11,9; kadın nüfusun yıllık artış hızı ise %o -16,6'dır (DİE, 2000).

1980-2000 döneminde başlayan işgücündeki düşüş önemli yatırımların gerçekleşmemesiyle günümüze kadar devam etmiştir. Sinop'ta 2008 yılında % 53,9 olan işgücüne katılma oranı 2013 yılında % 46,4 seviyesine gerilemiştir. Sosyal Güvenlik

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Kurumu 2017 Ocak ayı istatistiklerine göre il genelinde sigortalı aktif çalışanların sayısı 43.986 kişi, bu rakamın toplam nüfus içindeki payı ise % 21,39'dur. Aynı dönemde il genelinde toplam 50.303 emekli bulunmakta ve bunların nüfusa oranı % 24,48'dir. Yani 2017 Ocak ayı itibarıyla Sinop'ta çalışandan daha fazla emekli bulunmaktadır (SGK, 2017).

1980'den günümüze istihdamın sektörel yapısında önemli değişimler olmuştur. Bu dönemde tarım sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki oranı sürekli azalmakta, hizmet ve sanayi sektörlerinde istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki oranı sürekli bir artış göstermektedir. Bu artışta inşaat sektöründe çalışanların da sanayi sektörüne dâhil edilmesi etkili olmuştur. 2016 verilerine göre ithalatta 74. sırada, ihracatta 67. sırada olan Sinop'un en önemli istihdam alanlarından birini inşaat sektörü oluşturmaktadır. Gurbetçilerin emlak yatırımını güvenli bulması ile ilin sakin, güvenli ve yaşanabilir olması yanı sıra artan turistik önemi inşaat sektörünün gelişmesinde etkili olmaktadır. Bu manada nüfusun -1.215 net göç verdiği 2014-2015 döneminde bile 2.976 konut satılmıştır. İnşaat sektöründeki bu hareket az da olsa göçü azaltmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Sinop ili yıllara göre konut satış sayıları (2013-2016)

Yıl	2013	2014	2015	2016
Konut Sayısı	2.422	2.567	2.976	3.443

Kaynak: TÜİK

Sinop ili çalışma hayatı istatistiklerine bakıldığı zaman % 43,5 istihdam oranıyla 62. sırada olduğu, işsizlik oranları bakımından ise % 6,2 ile en düşük işsizlik oranının bulunduğu 10 il arasında olduğu görülmektedir. İstihdam oranının düşüklüğüyle birlikte işsizlik oranının da düşük olması yaşlı (emekli) nüfusun çokluğuyla açıklanabilecek bir durumdur. Sinop, ortalama günlük kazanç bakımından ise günlük 51,5 TL ile 75. sırada bulunmaktadır. Günlük kazanç düşük olmasına rağmen işinden memnun olanların oranı % 89,3'tür ve Sinop Türkiye sıralamasında 4. sıradadır. Bu oran emekliliğin de bir iş olarak kabul edilmesinden ortaya çıkmış görünmektedir (TÜİK, 2015).

2.9. Nüfus Hareketleri

Göç, bir idari sınırı geçerek yaşadığı yeri sürekli ya da uzun süreli olarak değiştirme sürecidir. Bu değişim, kıtalararası, uluslararası, bölgeler arası, kırdan kente ya da kentten kıra doğru meydana gelebilir. Göçler sonucunda nüfusun dağılımı yeniden şekillenir (Tümtekin ve Özgüç, 2009:289).

Sinop'ta 1960'lı yıllardan itibaren başlayan ve dönem dönem farklı alanlara yönelen göçler yaşanmıştır. 1960'lı yıllarda başlayıp 1970'li yıllarda yoğunlaşan Batı Avrupa işçi göçünün ardından 1990'lı yıllardan itibaren de iç göç gittikçe artmıştır.

Türkiye’den giden diğer işçilerde olduğu gibi Sinop’tan Avrupa’ya giden işçilerin de öncelikli amacı geleceklerini güvence altına alacak birikimi yapıp geri dönmektir (Yılmaz, 1992). Avrupa’da kalıcı olmayı düşünmeyen gurbetçiler tüm imkânlarını kısıtlayarak olabildiğince fazla birikim yapmaya çalışmışlardır. Büyük bir kesim yerleşme düşüncesinde olmadığı için ailesini getirmemiş ve bekâr olarak yaşamayı tercih etmiştir. Ancak zaman içinde göçmen işçilerin yaşam tarzında meydana gelen ekonomik, sosyal ve kültürel değişiklikler birçok gurbetçinin Avrupa’da kalıcı olmasına sebep olmuştur. Bu durumda olanlar ailelerini de yanlarına almaya başlayınca göç aile boyutuna ulaşarak daha da hızlanmıştır (Kaya, 2011).

Yurtdışına çıkan gurbetçilerin yaptığı ve başarısızlıkla sonuçlanan sanayi yatırımları diğer gurbetçileri risksiz yatırımlar yapmaya yöneltmiştir (Yılmaz, 1993). Bu gurbetçilerin yatırımlarını ev ve arsa almak suretiyle gerçekleştirmesiyle oluşan yoğun talep inşaat sektöründe önemli bir istihdam ortaya çıkarmış ve böylece özellikle gurbetçilerin fazla olduğu yerleşmelerde az da olsa göçü azaltıcı bir etken olmuştur.

Sinop’ta göçün en yoğun yaşandığı dönem 1980-2000 arası dönemdir. Özellikle ildeki en büyük sanayi işletmeleri olan, ŞİŞECAM, SÖK-SA ve Ayancık Kereste Fabrikası gibi işletmelerin ayrıca yine il merkezindeki ve Ayancık’taki radar üslerinin kapatılması bu döneme rastlamaktadır. Art arda kapatılan ekonomik faaliyet alanları yoğun bir göçe neden olmuş 1985-1990 döneminde göç oranı % 10’a yaklaşmıştır (*Tablo 10*).

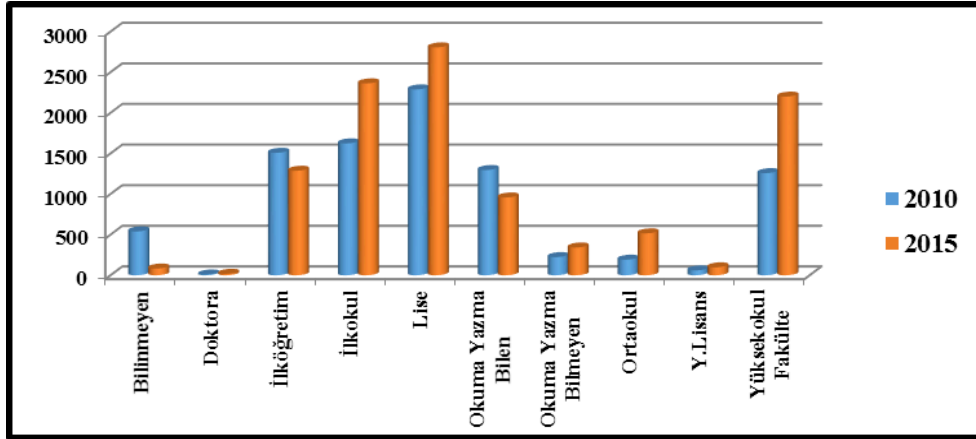
Tablo 10. Sinop ilinin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı (1980-2016)

Dönem	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı(‰)
2015-2016	205.478	10.190	9.784	406	2
2014-2015	204 133	10 059	11 274	-1.215	-5,9
2013-2014	204 526	10 783	11 950	-1.167	-5,7
2012-2013	204 568	12 085	9 869	2.216	10,9
2011-2012	201 311	8 277	10 371	-2094	-10,3
2010-2011	203 027	10 038	10 618	- 580	-2,9
2009-2010	202 740	11 027	9 967	1 060	5,2
2008-2009	201 134	9 562	9 558	4	0,0
1995-2000	208 376	16 205	32 592	- 16 387	-75,7
1985-1990	243 144	14 532	37 101	- 22 569	-88,7
1980-1985	249 503	12 043	21 820	- 9 777	-38,4
1975-1980	239 605	12 365	20 309	- 7 944	-32,6

Kaynak: TÜİK

Sinop ilinde göç eden nüfusun eğitim durumuna bakıldığında genel olarak lise mezunlarının en fazla orana sahip olduğu görülmektedir. Lise mezunlarını ilkököl mezunları takip etmektedir. Fakat son yıllarda üniversitelerin sayısının artması üniversite mezunlarının sayısını da arttırmış böylece göçe katılan yükseköğretim ve fakülte mezunları da önemli oranda yükselmiştir (*Grafik 6*).

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Grafik 6. Sinop ilinin göç verdiği nüfusun eğitim durumu (6 + yaş)

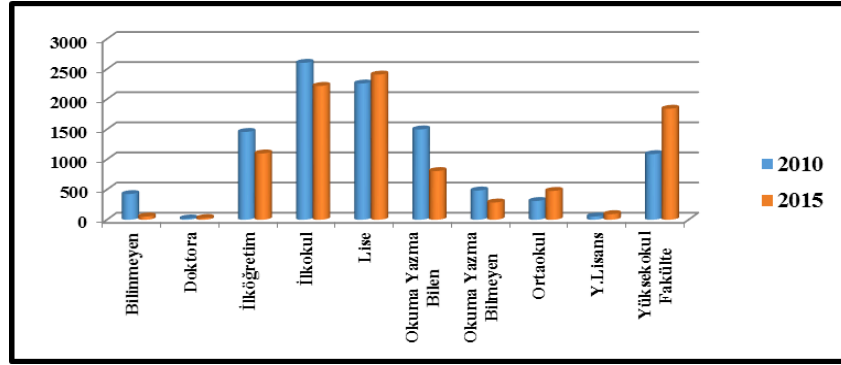
Sinop iline göç eden nüfusun eğitim durumuna bakıldığında ilkokul mezunları ön plandayken, 2015 yılında lise mezunlarının öne geçtiği görülmüştür. Bu durumda emekli olarak gelenlerin eğitim seviyeleri belirleyici olmaktadır. Çünkü işçi olarak çalışmaya giderek memleketine dönenlere memur olarak gidenler de eklenmekte, böylece eğitim seviyesi yükselmektedir. Lise mezunu memur sayısının oldukça azalmasıyla ile gelen neredeyse tüm kamu görevlilerinin fakülte mezunu olması, ayrıca son dönemde kurulan ve gittikçe gelişen Sinop Üniversitesi'nde istihdam edilen çalışanlar sayesinde göç ile gelen fakülte mezunlarının oranı da gittikçe yükselmektedir (Grafik 7).

Göç devam ettikçe Sinop ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü de gittikçe azalmaktadır. 1955 yılında yaklaşık 7 olan hane halkı büyüklüğü, 2000 yılında 4,4 kişiye, 2015 yılında 2,9'a düşmüştür (Tablo 11).

Tablo 11. Sinop ili ortalama hane halkı büyüklüğü (2008-2016)

İl	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Toplam	4,0	4,0	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,5	3,5
Sinop	3,4	3,4	3,2	3,2	3,1	3,0	3,0	2,9	2,9

Kaynak: TÜİK

Grafik 7. Sinop ilinin göç aldığı nüfusun eğitim durumu (6 + yaş)

Doğum yerine göre nüfus, göçün yorumlanmasında kullanılan göstergelerden biridir. Göç alan illerde, doğduğu ilde yaşayanların payı azalmaktadır. Göç almayan illerde ise doğduğu ilde yaşayanların payı zaman içinde önemli değişim göstermemektedir. 1935 yılında Sinop ilindeki nüfusun % 97'si bu ilde doğmuştur. 1935-1950 yılları arasında genel olarak % 97 olan Sinop ilinde doğanların oranı 1955 yılından sonra sürekli ve yavaş bir azalma göstermiştir. 2000 yılında Sinop nüfusunun % 88,5'i bu ilde doğan kişilerden oluşmaktayken, bu oran 2015 yılında % 78 'e düşmüştür (Tablo 12).

Sinop ili dışındaki illerde doğanlar içinde en yüksek paya İstanbul doğumlular sahiptir. 2015 yılında Sinop ilindeki nüfusun % 4,8'i Samsun ilinde doğmuş kişilerden oluşmaktadır. Samsun doğumluların önemli bir kısmını bu ile yakınlık dolayısıyla Sinop'u tercih eden memurlar ve az da olsa esnaf aileler oluşturmaktadır. Bunun yanında, İstanbul ve Kastamonu doğumlu olanlar da önemli bir paya sahiptir. Kastamonulular için Samsunlular için yapılan yorum geçerliyken, İstanbul doğumlular ise aslen Sinoplu olup İstanbul'da yaşayanların zamanla memleketlerine dönmeleri sonucu bir araya gelen nüfustur (Tablo 12).

Tablo 12. Sinop İlinde yaşayanların doğum yerlerine göre dağılımı (2015)

İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus
Adana	412	Çankırı	202	İzmir	431	Ordu	1.061	Bayburt	65
Adıyaman	70	Çorum	1.031	Kars	126	Rize	276	Karaman	48
Afyon	131	Denizli	189	Kastamonu	3.385	Sakarya	156	Kırıkkale	163
Ağrı	92	Diyarbakır	263	Kayseri	239	Samsun	9.930	Batman	82
Amasya	649	Edirne	111	Kırklareli	75	Siirt	76	Şırnak	24
Ankara	1.656	Elazığ	159	Kırşehir	145	Sinop	159.455	Bartın	127
Antalya	177	Erzincan	94	Kocaeli	446	Sivas	347	Ardahan	74
Artvin	225	Erzurum	324	Konya	375	Tekirdağ	189	Iğdır	49
Aydın	135	Eskişehir	157	Kütahya	99	Tokat	545	Yalova	26
Balıkesir	219	Gaziantep	168	Malatya	238	Trabzon	1.080	Karabük	331

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Bilecik	44	Giresun	493	Manisa	216	Tunceli	36	Kilis	32
Bingöl	51	Gümüşhane	121	K.Maraş	214	Şanlıurfa	156	Osmaniye	122
Bitlis	55	Hakkâri	12	Mardin	122	Uşak	41	Düzce	94
Bolu	128	Hatay	266	Muğla	109	Van	134	Yurt dışı	2.153
Burdur	46	Isparta	83	Muş	53	Yozgat	317	Bilinmeyen	2.135
Bursa	296	Mersin	238	Nevşehir	121	Zonguldak	771	Toplam	204.133
Çanakkale	99	İstanbul	8.933	Niğde	125	Aksaray	190		

Kaynak: TÜİK

Türkiye genelinde Sinopluların dağılımına bakıldığında % 42,4 ile İstanbul birinci sırada yer alırken, Sinop'ta yaşayanların oranı % 36,6'dır. Diğer bir deyişle İstanbul'da Sinop'tan daha fazla Sinoplu yaşamaktadır. Sinop doğumluların en az yaşadığı yer 21 kişi ile Kilis'tir. Türkiye genelinde dağılışa bakıldığında sanayinin gelişmiş olduğu İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Tekirdağ ve Sakarya gibi iller en yoğun nüfusun bulunduğu yerlerdir. Bunların dışında madencilik faaliyetleri nedeniyle Soma (Manisa) ve Zonguldak, taş (mermer) ocaklarının bulunduğu Muğla, Antalya, Balıkesir, Bilecik ve Sinop'a yakınlıkları dolayısıyla tercih edilen Kastamonu ve Samsun gibi yerleşmeler ön plana çıkmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Sinop ilinde doğmuş olanların Türkiye genelinde dağılımları (2015)

İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus	İl	Nüfus
Adana	939	Çankırı	217	İzmir	4.969	Ordu	653	Bayburt	45
Adıyaman	77	Çorum	606	Kars	84	Rize	162	Karaman	66
Afyon	335	Denizli	822	Kastamonu	3.880	Sakarya	1.447	Kırıkkale	319
Ağrı	125	Diyarbakır	223	Kayseri	438	Samsun	8.590	Batman	111
Amasya	445	Edirne	585	Kırklareli	682	Siirt	70	Şırnak	134
Ankara	11.893	Elazığ	118	Kırşehir	83	Sinop	159.455	Bartın	198
Antalya	2.681	Erzincan	106	Kocaeli	11.280	Sivas	491	Ardahan	33
Artvin	77	Erzurum	176	Konya	853	Tekirdağ	13.714	Iğdır	63
Aydın	709	Eskişehir	766	Kütahya	183	Tokat	481	Yalova	503
Balıkesir	2.451	Gaziantep	226	Malatya	137	Trabzon	476	Karabük	843
Bilecik	1.017	Giresun	777	Manisa	1.316	Tunceli	93	Kilis	21
Bingöl	59	Gümüşhane	87	K.Maraş	95	Şanlıurfa	386	Osmaniye	70
Bitlis	56	Hakkâri	109	Mardin	154	Uşak	95	Düzce	478
Bolu	328	Hatay	619	Muğla	1.480	Van	168	Toplam	435.248
Burdur	399	Isparta	232	Muş	53	Yozgat	209		
Bursa	4.416	Mersin	539	Nevşehir	90	Zonguldak	1.669		
Çanakkale	1.216	İstanbul	184.857	Niğde	79	Aksaray	61		

Kaynak: TÜİK

Sinopluların yaşam alanı olarak Samsun'u tercih etmelerinde iki ilin birbirine komşu olması etkili olmuştur. Örneğin Samsun'da yaşayan Sinop doğumluların % 17'si Yakakent, % 22,8'i de Bafra gibi en yakın iki ilçeye toplanmıştır. Geçim sıkıntısı nedeniyle yapılan göçler göçün gerçekleştiği yaşam alanlarına bakılarak daha iyi anlaşılmaktadır.

Örneğin Tekirdağ'da yaşayan Sinopluların % 60'ı Çorlu'da ikamet etmektedir. Yine bir başka sanayi şehri olan Kocaeli'nde yaşayan Sinopluların % 38,8'i Çayırova, % 24,5'i de Gebze gibi sanayi tesislerin yoğun bulunduğu alanlara toplanmıştır. Bir diğer örnek de Manisa'dan verilecek olunursa Manisa'da yaşayan Sinopluların % 55,8'inin linyit madenin bulunduğu Soma'da toplandığı görülür.

Sinop ilinin göç aldığı ve verdiği illere bakıldığında bu illerin benzer oldukları dikkati çekmektedir. Sinop, Samsun ve Kastamonu gibi yakın çevrelerindeki yerleşmelere, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kocaeli gibi sanayi merkezlerine, Manisa, Antalya, Balıkesir gibi madencilik faaliyetlerinin yürütüldüğü yerleşmelere göç vermekte ve yine bu yerleşmelerden göç almaktadır (*Tablo 14*).

Tablo 14. Sinop ilinin verdiği göçlerin illere göre dağılımı (2015)

İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Adana	35	36	Edirne	44	37	Malatya	41	46
Adıyaman	22	25	Elazığ	44	28	Manisa	48	42
Afyonkarahisar	20	40	Erzincan	15	20	Mardin	37	31
Ağrı	43	43	Erzurum	41	80	Mersin	32	57
Aksaray	20	15	Eskişehir	83	62	Muğla	51	53
Amasya	133	98	Gaziantep	47	42	Muş	14	13
Ankara	626	451	Giresun	68	74	Nevşehir	12	19
Antalya	115	94	Gümüşhane	25	28	Niğde	17	17
Ardahan	18	25	Hakkâri	14	23	Ordu	156	142
Artvin	27	56	Hatay	31	63	Osmaniye	17	23
Aydın	53	44	Iğdır	26	40	Rize	50	60
Balıkesir	79	67	Isparta	20	21	Sakarya	90	60
Bartın	37	22	İstanbul	4673	4454	Samsun	1046	951
Batman	43	33	İzmir	222	148	Şanlıurfa	27	36
Bayburt	7	9	Kahramanmaraş	39	46	Siirt	10	21
Bilecik	24	27	Karabük	97	64	Sinop	0	-
Bingöl	27	23	Karaman	11	7	Şırnak	29	43
Bitlis	11	26	Kars	21	44	Sivas	29	49
Bolu	36	19	Kastamonu	505	390	Tekirdağ	550	161
Burdur	10	25	Kayseri	39	44	Tokat	68	97
Bursa	155	90	Kilis	6	-	Trabzon	152	116
Çanakkale	47	36	Kırıkkale	16	16	Tunceli	8	5
Çankırı	68	36	Kırklareli	19	20	Uşak	6	14
Çorum	169	134	Kırşehir	15	16	Van	39	50
Denizli	35	49	Kocaeli	427	337	Yalova	30	9

(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri

Diyarbakır	41	85	Konya	88	70	Yozgat	59	42
Düzce	28	24	Kütahya	28	35	Zonguldak	63	61

Kaynak: TÜİK

3. Yaşam memnuniyeti

DPT verilerine göre Sinop, iller arası gelişmişlik sıralamasında 1996'da 54. sıradayken 2003 yılında 52. sıraya yükselmiştir (Dinçer, Özaslan, ve Kavasoglu, 2003). 2011 yılında ise Sinop 51. sıraya yerleşmiştir. Fakat Gül ve Çevik (2015)'in farklı verileri kullanarak hazırladığı çalışmaya göre Sinop 2013 yılında iller arası gelişmişlik sıralamasında 62. sırada bulunmaktadır². Bu oranlara rağmen Sinop Türkiye genelinde yaşam memnuniyeti çalışmalarında en üstte yer almaktadır.

Sağlık hizmetlerinden yararlanma imkânlarına bakıldığında hekim başına 7.344 müracaatla en yoğun 10. il olmasına rağmen vatandaşların sağlığından ve kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı oldukça yüksektir (Tablo 15).

Tablo 15. Sinop ili yaşam endeksi göstergeleri (2015)

Sağlık	Bebek ölüm hızı (%)	9,3
	Doğuşta beklenen yaşam süresi (Yıl)	78,6
	Hekim başına düşen müracaat sayısı	7.344
	Sağlığından memnuniyet oranı (%)	71,3
	Kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı (%)	80,6
Çevre	PM10 istasyon değerleri ortalaması (hava kirliliği) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	36,0
	Km ² 'ye düşen orman alanı (%)	62,0
	Sokaktan gelen gürültü problemi yaşayanların oranı (%)	10,1
Güvenlik	Cinayet oranı (bir milyon kişiye)	19,6
	Ölümlü ve yaralanmalı trafik kazası sayısı (bin kişiye)	2,1
	Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedenlerin oranı (%)	77,0
	Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı (%)	93,7
Sivil katılım	Siyasi partilere üyelik oranı (%)	21,0
	Sendika/dernek faaliyetleri ile ilgili olanların oranı (%)	9,8
Sosyal yaşam	Sinema ve tiyatro seyirci sayısı (yüz kişiye)	4,0
	Bin kişi başına düşen alışveriş merkezi alanı(m ²)	0,0
	Sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı (%)	96,2
	Sosyal hayatından memnuniyet oranı (%)	71,2

Kaynak: TÜİK

Özellikle temiz hava ve doğal koşullar yaşlı nüfusun Sinop'u tercih etmesinde önemli bir etkindir. Hava kirliliği oranlarına göre en temiz havaya sahip iller arasında 17. sırada yer alan Sinop, km²'ye düşen orman alanı bakımından da 5. sıradadır (Tablo 15).

² Bu çalışmada illerin gelişmişlik sıralamasında TÜİK, Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, ISO, TİM, TBB, BDDK, Türk Patent Enstitüsü ve BTK verileri kullanılmıştır.

Yine gürültü kirliliği oranlarına bakıldığında en sakin 16. il olarak gözükmektedir (Tablo 15).

Güvenlik istatistiklerine bakıldığında en düşük cinayet oranlarına göre 28. sırada olan Sinop'ta, gece yalnız yürürken kendini güvende hissedenenlerin oranı % 77'dir (Tablo 15). Özellikle kadın nüfus için önemli olan güvenlik istatistiklerine göre ise 12. sırada yer almaktadır. Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranının % 93,7 olması insanların güvenlik sorunu yaşamadıklarının bir diğer göstergesidir. Bu oranla Sinop Artvin'den sonra 2. sıradadır (Tablo 15).

Sendika ya da dernek faaliyetleri ile ilgili olanlarının oranı % 9,8'dir. Sanayi tesislerinin çok az olduğu yerleşmede işçi nüfusunun düşüklüğüne rağmen Türkiye sıralamasında bu oranla 6.sırada olması oldukça dikkat çekicidir (Tablo 15).

Alışveriş merkezi ve sinemanın bulunmadığı Sinop'ta insanların sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı % 96,2 ile Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır (Tablo 15). Daha çok genç nüfusa hitap eden alışveriş merkezleri hatta sinema gibi sosyal aktivitelerin olmadığı yerleşmede genç nüfusun düşük olması bu eksikliklerin insanların sosyal hayatını olumsuz etkilemesinin önüne geçmiştir.

Sinop 2016 verilerine göre % 77,7 ile mutluluk düzeyinin en fazla olduğu şehirdir. İllere göre mutluluk düzeylerine bakıldığında Sinop'un hem kadın hem de erkek nüfusta Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. Orta düzeyde mutlu olanlar ve mutsuz olanlar ise Türkiye ortalamasının oldukça gerisindedir (Tablo 16).

Tablo 16. Sinop ili cinsiyete göre Göre Mutluluk Düzeyi (2013)

İl	Mutluluk düzeyi								
	Mutlu			Orta			Mutsuz		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Türkiye	59,0	56,1	61,9	30,2	32,0	28,5	10,8	11,9	9,6
Sinop	77,7	76,9	78,4	15,6	14,8	16,4	6,7	8,4	5,2

Kaynak: TÜİK

Sinop ilinde mutluluk kaynakları istatistiklerine bakıldığında mutluluk kaynağı olarak tüm aile bireyleri seçeneği ön plana çıkmaktadır. Mutluluk kaynağı olan değerlere bakıldığında ise sağlık ön plana çıkmaktadır. % 82,5 ile Sinop, mutlu olmak için sağlık koşullarına en çok önem veren ikinci il konumundadır. Yine Türkiye ortalamalarına bakıldığında Sinop, mutluluk kriteri olarak başarıya en az değer veren 2., paraya en az değer veren 13. ve iş imkanlarına en az değer veren 6. il konumundadır. Sağlık koşullarına önem verip para, iş ve başarı gibi değerlerin pek fazla önemsenmemesi yine yaşlı nüfusun fazlalığı ile açıklanabilecek sonuçlardır (Tablo 17).

Tablo 17. Sinop ili Mutluluk kaynakları (2013).

İl	Mutluluk kaynağı olan kişiler							Mutluluk kaynağı olan değerler					
	Tüm aile	Çocuklar	Eş	Anne/Baba	Kendisi	Torunlar	Diğer	Sağlık	Sevgi	Başarı	Para	İş	Diğer
Türkiye	73,0	12,9	5,2	2,9	2,5	1,7	1,9	68,0	15,2	8,6	4,1	2,3	1,8
Sinop	82,3	8,7	4,0	1,5	1,1	1,6	0,8	82,5	9,2	3,5	3,1	1,3	0,5

Kaynak: TÜİK

4.Sonuç

Cumhuriyet Döneminde, ilk periyodik ve modern nüfus sayımının yapıldığı 1927'de 170.624 nüfusa sahip olan Sinop ilinin nüfusu, aradan geçen 89 yılda kabaca % 20 artarak 2016'da 205.478'e ulaşmıştır. Nüfus yoğunluğu ise yine aynı dönemde km²'ye 30 kişiden km²'ye 35 kişiye çıkmıştır. Aradan geçen 89 yılda, Türkiye toplam nüfusu 6 kat artarken, Sinop il nüfusunun 1,2 kat artabildiği göz önüne alındığında, Sinop doğal artıştan kaynaklanan mevcut nüfusunu muhafaza edememiş, il dışına göç vermiştir. Nitekim 1927 yılında Sinop ili ülke nüfusu içinde % 1,2'lik bir paya sahipken, 2000 yılında % 0,3'lük bir paya sahiptir. 2016 yılında ise bu oran % 0,25'e inmiştir.

TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarına göre 2023 yılında Türkiye nüfusu % 9,8'lik yıllık artış hızı ile 84.247.088 seviyesine ulaşırken, yine aynı projeksiyon hesaplarına göre Sinop nüfusu daha da azalacak ve % -4,5 artış hızıyla 191.604'e kadar gerileyecektir.

Ekonomik imkânların yetersizliği nedeniyle başta genç nüfus olmak üzere aktif ve potansiyeli yüksek nüfusunu sürekli göç olarak il dışına gönderen Sinop, kısmen de olsa büyük şehirlerden emekli göçüne de maruz kalmaktadır. Fakat gelen nüfus ile giden nüfus arasındaki açık fark Sinop il nüfusunun artmasını engellemekte, bu süreçte yaşlı nüfus oranının daha da artmasına neden olmaktadır. Memuriyet ve üniversiteden kaynaklanan öğrenci hareketliliği aradaki bu açığı kapatmaktan şimdilik uzak görünmektedir. Mevcut nüfus büyük oranda küçük ticaret, memuriyet, diğer hizmet sektöründe çalışanlar ve emeklilerden oluşmaktadır.

Sinop'ta işsiz nüfus oranının düşüklüğü tamamen çalışma çağındaki nüfusun göç etmesinden kaynaklanmaktadır. Sinop'un küçük bir il olması mevcut ve muhtemel potansiyel ve girişimlerden herkesin haberdar olmasını kolaylaştırmakta, geleceğe yönelik olarak, iş bulma ümidiyle beklemesini engellemekte, bu durum zaman kaybetmeden göç kararının alınmasında etkili olmaktadır.

2016 yılı yaş yapısını gösteren piramide göre Sinop'ta, 0–14 yaş grubu nüfusun % 17,5'ini, 15–64 yaş grubu % 64,4'ünü, 65 ve üstü yaş grubu ise % 18,1'sini meydana getirmektedir. Bu oranlar ile Sinop, Türkiye'nin en fazla yaşlı nüfusa sahip ilidir. Bu yaşlı nüfusun bir kısmı vaktiyle gurbete çıkmış ve emekli olarak geri dönmüş olanlar, bir kısmı

Sinop'ta bir şekilde kalanlar, bir kısmı da gurbetteki çocuklarının ve yakınlarının ekonomik desteği ile ayakta duranlardır. Emekli olan gurbetçilerin emekliliklerini yaşamak için aradıkları tüm özelliklere sahip olan Sinop bu manada bir çekicilik yaratmış durumdadır.

İstihdam edemediği ve barındıramadığı nüfusunu sürekli göç olarak veren Sinop Türkiye'nin en mutlu şehri olarak istatistiklere girmektedir. TÜİK verilerine göre % 77,7 mutluluk düzeyiyle Türkiye'nin en mutlu şehri olan Sinop'ta, tüm aktiviteleri yürüme mesafesinde olan, trafik derdi olmayan, gürültüsüz, orman ve denizin kucaklaştığı bir coğrafyada yaşayan, işsiz yakınlarını da gurbete gönderdikleri için iş derdi de olmayan Sinoplu'lar Türkiye'nin en **mutlu insanlarıdır.**

Ekonomik anlamda geri kalmışlık nedeniyle gençlerin terk etmek zorunda kaldığı Sinop, özellikle il merkezi örneğinden hareketle bakıldığında; alışveriş merkezi ve sineması olmayan, kısıtlı iş imkânlarına rağmen güvenli bir yaşam ve temiz çevre koşulları gibi faktörlerin etkisiyle özellikle yaşlı nüfusun tercih ettiği bir yerleşme haline gelmiştir. Diğer bir deyişle Sinop'ta genç nüfus barınamamakta, çalışabilecek nüfus göç ettiği için işsizlik oranları düşük çıkmakta, mevcut ortamda oluşan rahat yaşam koşulları da **yaşlı nüfusu** oldukça memnun etmektedir. Bu nüfus yapısıyla Sinop **Türkiye'nin en mutlu ve en yaşlı ili** olmuştur.

İstatistiki veriler mekân analizi olmadan değerlendirildiğinde Sinop ili örneğinde görüldüğü gibi, hem göç veren hem de mutlu olan gibi bazı tezatları içerebilmektedir. Bu nedenle TÜİK verileri yorumlanırken sadece rakamlara bakmak yanıltıcı sonuçlar çıkarabilir. Coğrafyacı olarak mekân analizleri bu açıdan çok önemlidir. Yine Sinop örneğinden hareket ettiğimizde; göçe bağlı olarak genç nüfusun az, yaşlı nüfusun ise Türkiye ortalamasının üzerinde olması, aslında Sinop'un geri kalmışlığının bir göstergesidir.

Bölgesel ya da il düzeyinde kalkınma planları yapılırken, teşvik ve ayrıcalıklar verilirken nüfusun bazı özelliklerinin öne çıkarılıp buna göre hareket edilmesinin yanlışlığı Sinop örneğinde açıkça görülmektedir. Bu nedenle yerel ve bölgesel kalkınma için o yörenin coğrafi şartlarının en ayrıntılı şekilde bilinmesine ihtiyaç vardır. Fiziki ve beşeri ortamı bilen ve bu iki farklı alanı beraber değerlendirme yetisine sahip coğrafyacıları bu bakımdan büyük iş düşmekte, coğrafyacılar bu tür çalışmalar için devletten destek ve görev beklemektedirler.

Kaynakça

BAŞBAKANLIK İSTATİSTİK GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ, (1937) *1935 Genel Nüfus Sayımı Kati ve Mufassal Neticeler, Sinop Vilayeti, Cilt:50*, Hüsnütabiat Basımevi. İstanbul.

- DİE, (1975) *Sinop; Nüfusu Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- DİE, (2000) *Sinop; Nüfusu Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- DİNÇER, B. - ÖZASLAN, M. - KAVASOĞLU, T. (2003) *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Ankara: DPT-BGYUGM. [www.kalkinma.gov.tr /Lists/Yayinlar/Attachments/341/2003-05.pdf](http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/341/2003-05.pdf) (Erişim tarihi: 2 Nisan 2017).
- GÜL, E. - ÇEVİK, B. (2015) *2013 Verileriyle Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, https://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/ar_07_2015.pdf (Erişim tarihi: 2 Nisan 2017).
- KALKINMA BAKANLIĞI (2013) *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011)*, Ankara: BGYUGM. <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/content.aspx?l=7a0b8e4a-dd0f-43b1-880c-e682b9d15cc3&i=548> (Erişim tarihi: 2 Nisan 2017).
- KAYA, M. (2011) *Türkiye’nin İlk Sanayi Kasabalarından Biri: Ayancık (Sinop)*, Ondokuz Mayıs Üniv. Sosyal Bilimler Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- KAYA, M. (2015) *Ayancık ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun.
- SİNOP VALİLİĞİ (2016) www.sinop.gov.tr/ekonomi (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2016).
- SOSYAL GÜVENLİK KURUMU (2017). Sinop Ocak 2017 Çalışan ve Emekli İstatistikleri <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/sinop/tumistatistik/> (Erişim tarihi 4 Mart 2017).
- TÜİK, (2015) *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İstatistikleri*, Ankara.
- TÜİK, (2016) *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İstatistikleri*, Ankara.
- TÜMERTEKİN, E. - ÖZGÜÇ, N. (2009) *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*, Çantay Kitapevi, İstanbul.
- YILMAZ, C. (1992) *Batı Avrupa Ülkelerinde Çalışan Türk İşçilerinin Türkiye’de Kırsal Kesim ve Şehirleşme Üzerine Etkileri*, İst. Üniv. Sos. Bil. Enst., (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- YILMAZ, C. (1993) Türkiye’de Kırsal Sanayinin Desteklenmesi ve İşçi Şirketleri Örneği, *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, Samsun, (305–334).
- YILMAZ, C. (2004) “A Very Important Foundation in Socio-Economic History of Ayancık and Its Surroundings; The Zingal Company”, International Symposium on Earth System Science, Proceeding, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, (793–800).
- YILMAZ, C. (2005) “Ordu İlinin Nüfus Özellikleri”, *Orta Karadeniz Kültürü* (Ed B.Yediyıldız - H.Kaynar - S. Küçük.), Siyasal Kitabevi Yayını, Ankara, (253-278).
- YILMAZ, C. (2012) “Sanayide Yer Seçimi ve Küreselleşme: Ayancık-Zingal Örneği (Sinop)”, Ankara Üniv. Türkiye Coğ. Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÜCAUM), *VII. Coğrafya Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Ankara, (297-309).